

Samenwerkingsverband Sterk VO ZO-Drenthe

Handboek ondersteuning

Schakelbeleid terugplaatsing/overplaatsing vso --> vo

Inhoud

Context	2
Visie op schakelbeleid vso -->vo	2
Overstap vso → regulier vo	3
Stroomschema.....	3
Leerlingprofiel.....	3
Voorzieningen vso → regulier vo.....	4
Vooraf.....	4
Waar moet de leerling aan voldoen?	5
Bekostiging na overdracht	6
Van pilot naar implementatie	6
Te zetten stappen.....	6
Monitoring en evaluatie schakelbeleid terugplaatsing/overplaatsing	7

Context

De wet op het voortgezet onderwijs schrijft voor dat in het ondersteuningsplan van het SWV staat wat de procedure en het beleid over de terugplaatsing of overplaatsing naar het voortgezet onderwijs is van leerlingen van scholen voor voortgezet speciaal onderwijs en speciaal en voortgezet speciaal onderwijs voor wie de periode waarop de toelaatbaarheidsverklaring, bedoeld in artikel 40, twaalfde lid, van de WEC betrekking heeft, is verstreken (WVO 2020; art. 2.47, 9^e lid onder d).

Als de periode waarvoor verblijf op het VSO is toegekend afloopt, zijn er drie mogelijkheden:

- 1) De leerling heeft zijn VO-diploma of zijn onderwijsdoelen behaald en stroomt uit naar arbeid of vervolgonderwijs;
- 2) De leerling heeft extra tijd nodig op het VSO: er wordt door de VSO-school een herindicatie aangevraagd bij het SWV (met onderbouwing);
- 3) De leerling kan (terug) naar het regulier onderwijs.

In alle gevallen geldt dat het OPP met ouders en leerling is geëvalueerd en de ondersteuningsbehoeften van de leerling opnieuw zijn beoordeeld en vastgelegd.

Visie op schakelbeleid vso -->vo

Het SWV Sterk VO ZO-Drenthe ziet graag dat jongeren onderwijs volgen op de meest passende onderwijsplek. Een plek waar de jongere en ouders zich goed (bij) voelen. Daarnaast vindt het SWV het belangrijk dat leerlingen zo lang als nodig en zo kort als noodzakelijk gebruik maken van het vso of pro. Deze uitgangspunten dienen als context om beleid te ontwikkelen waarbij terugplaatsing van het speciaal onderwijs naar het regulier onderwijs gestimuleerd en zo veel mogelijk gerealiseerd wordt.

Binnen het SWV Sterk VO zijn de volgende afspraken gemaakt:

- het schakelbeleid wordt vastgesteld in afstemming met de gezamenlijke scholen;
- een TLV wordt toegekend voor één jaar, een vaste periode van twee of drie jaar, of voor de hele schoolloopbaan. In de [TLV-procedure](#) staan de voorwaarden vermeld;
- de professionals in het vso maken bij evaluaties geregeld de inhoudelijke afweging of een leerling (terug)geplaatst kan worden in het regulier voortgezet onderwijs¹;
- het beleid omtrent het schakelbeleid van vso naar regulier onderwijs wordt jaarlijks geëvalueerd;
- ook de verwijzing van regulier vo naar vso wordt jaarlijks geëvalueerd.

Gezien de ontwikkeling naar meer inclusief onderwijs is er meer aandacht zijn voor de uitbreiding van de ondersteuningsmogelijkheden binnen het regulier onderwijs. Dit betekent dat er meer samenwerking (nodig) zal zijn tussen reguliere scholen en scholen voor speciaal onderwijs. En als er minder middelen naar het vso of pro hoeven te gaan, betekent dit dat er meer naar het regulier onderwijs kan gaan. Die het regulier onderwijs vervolgens kan inzetten om zichzelf te versterken en inclusiever onderwijs aan te bieden. In het nieuw op te stellen ondersteuningsplan 2026-2030 zal hier ook aandacht voor zijn. En worden concrete streefcijfers voor terugplaatsing afgesproken.

¹ Bij schakeling naar het regulier VO vervalt in principe de TLV. De TLV vso en TLV pro geldt in principe tot het jaar waarin de leerling 20 jaar wordt. In uitzonderingsgevallen kan de CvA beredeneerd afwijken en een kortere looptijd adviseren. Op advies van de CvA kan ook een monitordatum worden meegegeven met de TLV. Bijvoorbeeld omdat de verwachting is dat de leerling zich kan ontwikkelen en een jaar later tóch beter zou kunnen passen op een andere schoolsoort. In zo'n geval vraagt het SWV op de monitordatum actief naar de schakelmogelijkheden van de leerling bij de school van inschrijving.

Het hanteren van terugplaatsingsbeleid kan de ontwikkeling naar inclusiever onderwijs versnellen en optimaliseren. Het gebruik van terugplaatsingsbeleid heeft, naar verwachting, een aantal mooie neveneffecten. Zo worden verbindingen tussen scholen gelegd. Daardoor is er meer zicht op elkaars mogelijkheden. En scholen leren van elkaar m.b.t het (vergroten van het) eigen ondersteuningsaanbod.

Overstap vso → regulier vo

Leerlingen binnen het vso die meer uitdaging behoeven worden gescreend voor het regulier onderwijs. Ervaring leert dat de grootste kans op succes een (vrijwel) stabiele en stimulerende thuissituatie is. Dit kan doorslaggevend zijn. De eerste periode zal een leerling moeten wennen aan alle veranderingen en wisselingen. De leerling beheerst mogelijk niet alles op gebied van leergedrag of sociaal en emotionele ontwikkeling. Vervolgens telt ook de leerontwikkeling. Deze onderdelen wegen zwaar als het gaat om een mogelijke overstap naar het regulier onderwijs mogelijk te maken. In het leerlingprofiel wordt aangegeven welke factoren worden meegenomen om te beoordelen of een overstap mogelijk is.

Stroomschema

1. Vanuit doelgroepenmodel score 5/6 (7). Optie tot terug- of overplaatsing.
2. Leerling wordt voorgesteld als mogelijke kandidaat (mentor, IB en/of GD).
3. Observatie in de klas door IB en GD. Mogelijk ook contactpersoon regulier vo (ondersteuningscoördinator/ teamleider/ toekomstige mentor).
- Leerling wordt besproken in CVB. Bij positief advies: mentor neemt contact op met ouders. Bij het overleg zijn ook adviseurs passend onderwijs van het SWV aanwezig.
4. Mogelijke overstap naar voortgezet onderwijs bespreken met ouders en/of verzorgers en leerling. Bij volledige medewerking, uitspreken van verwachtingen, volgende stap.
5. Leerling gaat een moment meedraaien binnen het regulier vo.
6. Intake en rondleiding regulier vo met leerling en ouders en/of verzorgers. De Ondersteuningscoördinator, IB en/of GD en mentor Atlas Renn4 zijn bij de intake aanwezig.
7. Startgesprek met leerling en ouders en/of verzorgers, Ondersteuningscoördinator en mentor regulier VO-school en IB en/of GD De Atlas Renn4.

Leerlingprofiel

Leerontwikkeling:

Cijfermatig:

- Onderbouw: op alle theoretische en praktische vakken minimaal gemiddeld een 6,5 passend bij het niveau waarop de leerling uitstroomt. Op de cijferlijst mag een leerling niet meer dan 1 minpunt hebben.
- Bovenbouw: op de theoretische en profielgebonden vakken, minimaal gemiddeld 6,5 passend bij het niveau waarop je uitstroomt. Op de cijferlijst mag een leerling niet meer dan 1 minpunt hebben.

Klassensituatie:

- De leerling functioneert binnen heterogene klassen (voor het geval er combinatieklassen zijn).
- De leerling kan werken en weet zich 'passend' te gedragen in een klassengrootte van minimaal 15 leerlingen

Verzuim:

- De leerling is intrinsiek gemotiveerd om aanwezig te zijn op school. Geen veel-verzuim.

Thuissituatie:

- Ouders en/of verzorgers zijn stimulerend en staan volledig achter de keuze van de leerling.

- De leerling staat zelf achter de keuze van overstap.
- Ouders en/of verzorgers zijn in staat om (waar nodig) nauw contact te onderhouden met school/mentor, zodat een goede samenwerking mogelijk wordt.

Leergedrag:

Primaire vaardigheden:

- De leerling kan omgaan met wisselingen van de lessen/docenten en weet daarbinnen schakelen. Ook is het belangrijk dat de leerling kan omgaan met veranderingen, zoals wijzigingen in het rooster, plotselinge uitval, tussenuren, etc.
- De leerling toont intrinsieke gedrevenheid.
- De leerling kan omgaan met de vrije momenten waarop het druk kan zijn (zoals een pauze of leswisseling)

Secundaire vaardigheden:

- De leerling heeft enige mate van controle over het eigen gedrag en is hierin leerbaar
- De leerling kan huiswerk maken en leren.
- De leerling weet in de basis volgens een planning te werken.
- De leerling weet om te gaan met digitale middelen of zich dit snel eigen te maken.
- De leerling beschikt over een concentratie en taakgerichtheid van ongeveer 15 minuten.

Sociaal en emotionele ontwikkeling:

- De leerling is aanspreekbaar door verschillende docenten.
- De leerling moeten kunnen omgaan met uitgestelde aandacht.
- De leerling heeft kennis van zijn eigen diagnose(s). De leerling weet welke stappen helpend zijn wanneer er zich een lastige situatie voordoet. Dit is gekoppeld aan de ABC-methode.
- De leerling weet met medeleerlingen contact te maken in de klas.
- De leerling kan deelnemen aan de groepsactiviteiten en/of samenwerkingsopdrachten.

Voorzieningen vso → regulier vo

Vooraf

De toenemende wachtlijsten binnen het voortgezet speciaal onderwijs (VSO) vormen een groeiend knelpunt binnen het SWV. Het is een gezamenlijke opdracht om dit knelpunt aan te pakken. Zodat de druk op het vso afneemt en leerlingen beter op maat geholpen worden in -zoveel mogelijk- de eigen context van de reguliere school. Het is wenselijk dat leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte meer binnen het reguliere voortgezet onderwijs (VO) opgevangen en ondersteund kunnen worden, zodat de druk op het VSO afneemt en de expertise binnen het VO vergroot wordt.

Er is ervaring opgedaan met een pilot Trajectgroep. Dit is een samenwerking tussen het Esdal College (regulier onderwijs) en De Atlas Renn4 in Emmen. De beide scholen bouwen op een jarenlange samenwerking. Er is overeenstemming over het uitgangspunt. 'In het traject staat de leerling met zijn eigenheid centraal. De leerling wordt altijd als uitgangspunt gezien.'

Leerlingen binnen De Atlas die meer uitdaging behoeven worden geselecteerd en voorgedragen voor het Trajectonderwijs. Hierbij volgt de leerling lessen binnen het Esdal College, maar is er nog begeleiding vanuit De Atlas beschikbaar. Deze begeleiding zal bij de start intensief zijn en uiteindelijk afgebouwd worden. Uiteindelijke doel zal zijn dat de leerling na een jaar zelfstandig meedraait. Een leerling kan op verschillende momenten in een schooljaar instromen. Binnen het Trajectonderwijs wordt er gewerkt met trajecten van 10 weken. Daar wordt de voortgang nauwkeurig geëvalueerd.

Wanneer een leerling vanuit De Atlas de overstap maakt naar het Esdal, dan doorloopt de leerling een aantal fases.

Fase 0:

Eerste oriëntatie binnen het Esdal College met een gedeelte van het onderwijsprogramma. De leerling gaat meedraaien op ingeplande momenten meedraaien met lessen of profielen.

Deze periode wordt benut om inzichtelijk te krijgen of er van beide kanten vertrouwen is en er voldoende succesfactoren zijn om een eventuele overstap in gang te zetten.

Fase 1:

Intensieve begeleiding. Op basis van de intensieve begeleiding zoals deze is omschreven in het OPP wordt de leerling ondersteunt door de TGC'er. Naast de begeleiding op locatie, zal merendeel van de begeleiding op het Vakcollege plaatsvinden.

Begeleiding -> dagelijks.

Fase 2:

Frequente begeleiding. Meerdere keren per week coaching en begeleiding.

Bij leerling: vergroting van zelfstandigheid zichtbaar. Stukje weerbaarheid in onverwachte situaties wordt getest. Afsluiten fase 2 en overgang fase 3 is mogelijk na intentieverklaring tot overname Esdal.

Begeleiding -> wekelijks.

Fase 3:

Afnemende begeleiding in frequentie.

Bij leerling: planning, organiseren, meer zelfstandigheid, overgedragen naar de mentor met OCO op de achtergrond. Toenemende rol mentor. Op achtergrond is bij incidenten voor de leerling, ouder, maar ook voor docenten en OCO de TGC'er beschikbaar. Aan het eind van deze fase is de beslissing tot definitieve overname Esdal.

Begeleiding -> maandelijks.

Fase 4:

Begeleiding na overstap.

Mentor en OCO monitoren de ontwikkeling van de leerling. Overdrachtsmomenten nog op afroep plaats met TGC'er.

Rol TGC'er: maatwerk kan op voorhand niet goed bepaald worden, maar moet wel goed gekaderd zijn. De rol van TGC'er moet in ieder geval duidelijk zijn voor ouders/ verzorgers en leerling. Dit geheel zal zich meer op de achtergrond afspelen.

Bij leerling: volgt het reguliere traject binnen het Esdal.

Begeleiding -> op afroep en ter ondersteuning OCO en mentor.

Waar moet de leerling aan voldoen?

Onderstaande onderdelen worden meegenomen in het besluit tot een intentie en definitieve overname. Het besluit wordt uiteindelijk genomen door: gedragsdeskundige, OCO, TGC'er, teamleiders en leerlingbegeleiders.

Sociaal-emotionele succesfactoren:

- Het welbevinden van de leerling.
- Functioneren van leerling in de school in relatie tot docenten en medeleerlingen.

Dit wordt in beeld gebracht door:

- Analyse vanuit OPP en screening onafhankelijke leerlijnen (leren leren, LVT, Sociaal gedrag en Scol).
- Uitvragen van docenten. Waar nodig ondersteund met een observatie van de gedragsdeskundige.

Normen:

- Cijfermatig. Leerling moet bevorderbaar zijn naar het volgende schooljaar volgens de vastgestelde richtlijnen van Het Estdal. (Het eerste mogelijke evaluatiemoment zou zijn na ongeveer een halfjaar)

Evaluaties:

Momenten om te evalueren in een schooljaar: januari en juni. Inschrijving voor 1 oktober vanwege de telling. Overstap per 1 augustus (in februari intentie tot overname).

Mogelijkheden tot een flexibele instapmogelijkheid bij Estdal. Dan traject:

1. Evaluatie: eerste halfjaar. Intentie tot overname wordt afgesproken.
2. Eindevaluatie: één jaar. Overname wordt besloten door ZOCO, teamleiders, TGC'er en gedragsdeskundige.
3. Overweging: instappen in een bestaande groep waar de betreffende leerling later bij instapt. Deze beslissing is o.a. afhankelijk van het stukje weerbaarheid van de leerling.

Bekostiging na overdracht

De TLV komt te vervallen wanneer de leerling definitief ingeschreven staat bij Het Estdal.

Van pilot naar implementatie

Na evaluatie en gebleken succeservaring, is besloten dit verder uit te bouwen. Alle VO-scholen beginnen vanaf schooljaar 2026–2027 met een soortgelijk initiatief. Het gaat om een intern of gedeeld arrangement, als schakel tussen het VO en VSO. Hierin is ruimte voor de eigen identiteit, visie en missie van de school.

Zo'n arrangement richt zich op:

- het voorkomen van VSO-verwijzingen;
- intensieve begeleiding (vergroten) binnen het VO;
- samenwerking met VSO-professionals en/of expertise;
- ruimte voor maatwerk, eventueel deeltijd VSO-inzet;
- terug kunnen schakelen naar het VO vanuit het VSO.

Scholen kunnen dit schoolintern organiseren, in samenwerking met andere VO-scholen, of in co-creatie met VSO-scholen. De voorkeur van het SWV gaat ernaar uit dat elke schoollocatie (of clustering van) in een dergelijke arrangement voorziet, in het kader van thuisnabij onderwijs.

Te zetten stappen

- VO-scholen zetten zich in op scholing/professionalisering van het eigen personeel om de ondersteuning aan leerlingen met gedragsmatige- en/of psychische problematiek te vergroten. Het SWV 22.02 VO biedt in het schooljaar 2025-2026 de mogelijkheid tot scholing op dit gebied.
- Er worden kaders uitgewerkt op het gebied van:
 - verwijzingsbeleid (herziening TLV-procedure) en terugplaatsingscriteria (schakelbeleid);
 - bekostiging vanuit het SWV
 - minimale eisen aan VO- trajectgroeparrangementen (organisatie, personele inzet, samenwerking VSO).Dit onder leiding van een aangestelde projectleider.
- Jaarlijks wordt in het voorjaar geëvalueerd hoe de wachtlijsten, capaciteit, doorstroom en effectiviteit van ingezette arrangementen zich ontwikkelen. En wordt de voortgang in initiatieven binnen het VO geïnventariseerd.
- Deze procedure zal de komende jaren bovendien worden geëvalueerd en waar nodig aangepast, al naar gelang ervaringen van scholen, ouders, leerlingen, Koers VO en eventuele andere partners. Ook zullen landelijke en regionale ontwikkelingen, wettelijke kaders, mogelijkheden voor maatwerk worden meegenomen in de uitvoering van de procedure.

Monitoring en evaluatie schakelbeleid terugplaatsing/overplaatsing

Via een dashboard in Perspectief op School wordt inzichtelijk gemaakt hoeveel leerlingen hebben geschakeld van vso naar vo. Afhankelijk van autorisatie is het te zien per school, per bestuur en in het SWV als totaal. Deze resultaten worden meegenomen in het gesprek met de bestuurder, in de AV, het schoolleidersoverleg, de OPR en de rvt.

Elk jaar wordt de werkwijze geëvalueerd en waar nodig aangepast. Al naar gelang ervaringen van scholen, ouders, leerlingen, het SWV en eventuele andere partners. Ook zullen landelijke en regionale ontwikkelingen, wettelijke kaders en mogelijkheden voor maatwerk worden meegenomen in de uitvoering van de procedure.